

...slike steg

et meg over de mange samtalen med de tyske offiserene. Vi snakket sammen hundrevis av ganger, over fem år.

neder. På denne nye grunn var det ingen vel utenorm enn å forholde seg til dette. Spørsmålet var: hvordan kan fagorganisasjonen opprettholdes? Jeg mente fagorganisasjonen måtte forberedes på å bli tysk-orientert, lages etter tysk mønster.

Quisling selv traff jeg bare to ganger, umiddelbart etter hverandre. Først i august 1940 på kafe Engebret, sammen med Hagelin, Christie, Fuglesang, Støren, meg selv og Halvård Olsen. Vi ville vite, dersom Quisling skulle overta, hvordan ville NS forholde seg til fagbevegelsen? Det ville de ikke svare på, kanskje kunne de ikke gi svar.

Andre gang var i september, da ringte Quisling meg på kontoret. Quisling hadde den tro at jeg visste hvordan det lå an med avsettelsen av Elias Volan i LO. Jeg kunne ikke svare, visste ikke beskjed. Det var tyskerne som siden avsatte Volan, Volan trodde det var meg.

Ikke rart du ble merket ut blant kamerater i arbeiderbevegelsen?

Jeg ble tidlig stemplet, ja. Og gjennomslag fikk jeg ikke.

Valgte isolasjon

Jeg innså også at jeg ikke kunne beholde åpent og kontakt med tyskerne og også ha NS-venner. Minister Prestad satte meg utenfor fagorganisasjonen. Quisling personlig tok Kåre Rein inn et halvt år før freden. Noe så udugelig som Odd J. Fossum kunne man ikke ha der.

Jeg valgte de begrensede kontakter.

Du valgte isolasjon? — Ja, helt bevisst. Felt til freden kom, eller til jeg ble puttet i fengsel, for å si det slik, søkte jeg bare få mennesker.

Du må ha tenkt på krigens slutt og din videre skjebne? — Jeg vet ikke. Jeg må vel ha tenkt på det. Men jeg endret oppfatning ettersom krigen utviklet seg.

I året 1945 — ansa du deg fortsatt som en revolusjonær sosialist? — Vanskelig spørsmål, sier Meyer og tier. — Nei. Det ville vært for meningsløst av meg fortsatt å være det da.

Kapitalisten

Dertil kom at mine venner i Sverige, dit jeg dro i 1950,

hørte til det svenske quisling-partiet. Blant dem var Nils Flyg, tidligere leder i Socialistiska Partiet. Han var som meg, flirer Meyer.

Det hendte meg besynderlige ting, en svensk offiser, kaptein Wilke, som hadde hatt forskjellige jobber etter krigen, tok kontakt med meg første år jeg var i Stockholm.

Vi to startet et firma sammen, Aktiebolaget Sve-no. Vi satset på tyske industriprodukter som vi solgte til Sverige, især til Göteborgen. Det tok ti års tid å bygge det opp, men det ble million-setninger, i 1968 døde Wilke, selv holdt jeg til 1970.

Brukte du dine tyske kontakter? — Nei. Mange trodde jeg gjorde det. Foretaket innbrakte meg mange penger, sier Meyer og peker på marerier og tepper og møbler.

Men det hele kostet meg ikke så rent lite i Norge. Wilke hadde skrevet noen artikler i den svenske nazist-avisen «Fria ord» rett etter krigen, og mitt firma hadde kontor i samme hus som «Fria ord». Det merket man seg i Norge.

Hvem bak?

Du fikk en hard dom — ti år?

Dommen har aldri plaget meg noe særlig. Men jeg har alltid lurt på hvem som skaffet meg dommen.

En så kraftig dom må ha kommet som et press et sted fra. — Man klarer ikke å påprakte lagmannsretten en en slik enstemmig dom, uten videre. Så vidt jeg kan se, var dommen halvveis Solems, halvveis en annen. Håkon Meyer nevner Martin Trammels navn, men slår ut med hånden. Jeg vet ikke hvem som ga Solem forutsetningen for å gi meg ti år. Dommen ble omgjort av regjeringen til åtte, og soningen halvert i det jeg hadde sittet fire år.

Vi har snakket i fire ti-mær, Meyer gjør en ny kraftanstrengelse — av utallige — forlater rullestolen og går sta uten stokk inn i sitt arbeidssværelse for å finne nye bøker.

Er du bitter?

Han tier igjen. — Spør min kone. Jeg var ikke forberedt på at slikt kunne skje.

Håkon Meyer hvem er han?

Etter Trygve Brattelis bok «Våren som ikke kom» som er hans dagbokopptegnelser fra den dramatiske våren og sommeren 1940, oppsto det tillep til debatt i Arbeiderbladets spalteperson Håkon Meyer. Bratteli karakteriserer han som en desidert forræder mot arbeiderbevegelsen, idet han denne sommeren løp den tyske okkupasjonsmakts ærend og til og med søkte kontakt med NS og Quisling.

Meyers navn er igjen aktuelt i forbindelse med historikeren Øystein Sørensen bok på Aventura forlag, «Fra Marx til Quisling» som omtaler fem fra arbeiderbevegelsen som endte som overløpere. Arbeiderbladet har oppsøkt Håkon Meyer i hans hjem i Sverige for å forelegge ham en del av de spørsmål som har vært reist.

Men hvem er Håkon Meyer? Han er sønn av den tidligere arbeiderpartiformannen og Arbeiderpartiets første leder Ludvig Meyer. Han gikk inn i Arbeiderpartiet i 1915 og spilte en ikke helt ubetydelig rolle i forbindelse med striden om Moskva-tenene og partistilletsen i 1923. Kortvarig formann i Arbeiderpartiets nyorganiserte ungdomsforbund «Venstre-kommunistisk Ungdomsforbund», der han ble etterfulgt som formann av Erik Ovelshardsen. I 1924 ble han, sammen med bl.a. Trammell, Torp og Gerhardsen, dømt til fengsel for sin medvirking i den anti-militaristiske agitasjonen. Han var på det tidspunkt ansatt i Arbeiderpartiets Forlag og ideologisk tilknyttet Mot Dag. Han hadde tidligere utenlandsopphold, bl.a. i Frankrike og Tyskland for han i 1928 ble redaktør av partiets tidskrift «Det 20. Aarhundre». Han ble avsatt i 1934 etter bare å ha angrepet de «regjeringsstyrene» i arbeiderpartiet. To år tidligere hadde han blitt valgt til for-

mann i Oslo Arbeidersamfund. Meyer ble leder av Folkeleierforeningen og hadde denne stillingen da det tyske overfallet på Norge fant sted.

Håkon Meyer forfektet i ukene og månedene som fulgte ideen om at krigen mellom Tyskland og England ikke var arbeiderbevegelsens krig. Han ville ha en ordning med tyskerne og trodde på en samarbeidsvillig arbeiderregjering som alternativ til Quisling. Hans «spill» lærte ikke fram, han ble mer og mer isolert og søkte direkte kontakt med tyskerne og med NS. Det såkalte «forhandlingsutvalget» møtte høystående representanter for Quisling på kafe Engebret 20. august 1940. I desember samme år ble han medlem av NS, men det er fortsatt uklart om han er registrert. *NS/PC*

Meyer ble tiltalt for landsvik etter krigen og dømt til 10 års straffarbeid, lap av medborgere rettigheter og inndragning. Han sonet vel fire år av dommen og flyttet til Sverige, hvor han siden har bodd.

Ansatt i bokhandel og Det norske Arbeiderpartis forlag fra ungdommen av Håkon Meyer er beholdt sin hengivenhet for bøker. I hans nåværende hjem teller bokseringen 5.000 bøker.

Rammet hardt

I sin bok «Våren som ikke kom» (1981) skriver Trygve Bratteli at Håkon Meyer gikk over alle bredder i sitt fraksjonsarbeid.

Meyer «arbeidet utrettelig med sin skriveemaskin og med sine intriger».

Sterkest er Bratteli i et eget avsnitt om «enkelte personer» og deres forhold:

«Håkon Meyer må settes på listen over de desiderte forrædere mot landet og bevegelsen. Så lenge den væpnede kampen pågikk drev han et arbeid som bare kunne være til hjelp for fienden. Med alle sine formelle evner står han igjen der, foraktet av dem som han ennå i sommer hadde mulighet for å gjøre til sine varme venner, og sikkert like foraktet av dem hvis tjenester han gjorde».

Bratteli ord rammet meg nesten for mye, sier Håkon Meyer. — Fordi jeg reagerte så sterkt. Det han skriver om meg er løgn og forbannt dikt, nettopp derfor traff det meg så sterkt. Angrepet på meg er ikke basert på sannferdige ting.

Jeg har bedt Arbeiderbevegelsens arkiv finne dokumentet, men de har ikke funnet noe som gir Bratteli grunnlag for sine anklagepunkter.

I historiker Øystein Sørensen bok «Fra Marx til Quisling» beskrives fem sosialisters vei til NS. Kjennet Håkon Meyer seg igjen?

— Nei. Jeg synes det er vrøvl når det gjelder Eugene Olaus-

sen. Selv var jeg overhodet ikke tiltrukket av nasjonal-socialismen.

Jeg liker ikke Øystein Sørensen beskrivelse av dem som flybatter.

Sverre Krogh kan jeg ikke hitte å ha møtt Eugene Olausen. Kjennte jeg i ungdomstiden, ellers vekstet vi aldri et ord for vi møttes på Hebu. Albin Eines vekstet jeg bare få ord med under krigen, etterpå ble jeg tatt og sluppet ut igjen. Eines traff meg og lot meg bo hos seg til jeg skulle inn igjen. Halvård Olsen spiste jeg aftens med en gang hos Gerhard Iversen — han var den eneste jeg hadde forbindelse med.

Et sett opp en sammenheng mellom oss, er meningsløst for meg. Det var helt andre mennesker enn disse jeg omgikk.

Forøvrig sier Sørensen pene ord om meg. Selv har jeg be-skjefiget meg meget med det samme Sørensen er oppatt av, jeg kjøper bøker i mengder når jeg reiser i Europa. Meyer hen-ter en mursteinsbok om Dori-ot-bevegelsen.

Av oss som var i en tilsvarende situasjon, tror jeg ingen angret på sitt standpunkt: at vi ikke ville være med i krieg.

Ten hører ikke eller svarer ikke på vårt neste spørsmål: Angrer du?

Han avslutter: — Forøvrig er det klingende klart: jeg var, jeg ble og fortsatte å være også utenpå et overordentlig en-somt menneske.